

JOANNA KETLIN ROULINGNING “GARRI POTTER” TURKUMIDAGI ROMANLARI VA UNING G‘OYAVIY- BADIY MUNDARIJASI

*Xamroqulova Xurshida, Toshkent amaliy fanlar universiteti professori,
filologiya fanlari doktori*

<https://orcid.org/0000-0001-6867-750X>

e-mail:

xxurshida@mail.ru

JOANNA KATHLEEN ROWLING’S NOVELS IN THE “HARRY POTTER” SERIES AND THEIR IDEOLOGICAL AND ARTISTIC CONTENT

*Khamrokulova Khurshida, Professor of Tashkent University of Applied
Sciences, Doctor of Philology*

РОМАНЫ ДЖОАННЫ КЭТЛИН РОУЛИНГ ИЗ СЕРИИ “ГАРРИ ПОТТЕР” И ИХ ИДЕЙНО- ХУДОЖЕСТВЕННОЕ СОДЕРЖАНИЕ

*Хамрокулова Хуришда, профессор Ташкентского университета
прикладных наук, доктор филологических наук*

Annotatsiya: Mazkur maqolada britaniyalik yozuvchi Joan Ketlin Roulingning “Garri Potter” turkumidagi romanlarining g‘oyaviy-badiiy mundarijasi, romanning jahon bolalar adabiyotida tutgan o‘rni, o‘zbek bolalar adabiyotiga ta’siri masalalariga daxl qilingan. Maqola adibaning ijod laboratoriyasi bilan tanishtirish jihatidan ham ahamiyat kasb etadi.

Tayanch so‘zlar: Realiza – muayyan xalqning turmush tarzi, madaniyati, tarixi bilan bog‘liq betakror, o‘zga xalqlarda uchramaydigan narsa-hodisa, tushuncha; shunday narsa va tushunchalarni anglatuvchi so‘z. Tabu – muayyan so‘zlar, iboralar va ayrim atoqli otlarni qo‘llashni ta’qiqlash, man etish. Prototip – adabiy qahramonga asos bo‘lgan real shaxs. Bestseller – eng ko‘p sotilgan asar.

Abstract: This article deals with the ideological and artistic content of the novels in the “Harry Potter” series by British writer Joanna Kathleen Rowling, the place of the novel in world children’s literature, and its influence on Uzbek children’s literature. The article is also important in terms of introducing the writer’s creative laboratory.

Keywords: reality – a unique thing-event, concept related to the lifestyle, culture, and history of a particular people, not found in other peoples; a word denoting such things and concepts. Taboo – a prohibition, prohibition on the use of certain words, expressions, and certain proper nouns. Prototype – a real person who is the basis for a literary character. Bestseller – the best-selling work.

Аннотация: В статье рассматривается идейно-художественное содержание романов серии “Гарри Поттер” британской писательницы Джоан Кэтлин Роулинг, место этих романов в мировой детской литературе и их влияние на узбекскую детскую литературу. Статья важна и с точки зрения знакомства с творческой лабораторией писателя.

Ключевые слова: Реальность – уникальная вещь, явление, понятие, связанное с образом жизни, культурой, историей определенного народа, не встречающееся у других народов; слово, обозначающее такие вещи и понятия. Табу — запрет или недопустимость использования определенных слов, фраз и

определенных имен собственных. Прототип — реальный человек, послуживший основой для литературного персонажа. Бестселлер — самое продаваемое произведение.

KIRISH (ВВЕДЕНИЕ / INTRODUCTION). Britaniyalik yozuvchi, ssenarist va kinoprodyuser Joanna Rouling 1965-yil 31-iyulda Angliyada tug'ildi. "J.K.Rouling", "Joan Ketlin Rouling" va "Robert Gelbreyt" taxalluslari bilan ijod qiluvchi adiba "Garri Potter" turkumidagi romanlarida "J.K.Rouling" taxallusidan foydalandi. Birinchi kitobini Joan Rouling nomi bilan nashr ettirgan yozuvchi keyingi kitoblarini nashrlarning maslahatiga ko'ra "J.K.Rouling" taxallusi bilan nashr ettirdi. U "K" harfini ota tomonidan buvisi Ketlin nomidan oldi. Kutilmagan magik sarguzashtlar tufayli "Garri Potter" romanlari turkumi kitob savdosi tarixida bestseller asarga aylandi va ularning soni besh yuz milliondan oshib ketdi. Bu esa Garri Potter haqidagi filmlarning yaratilishiga yo'l ochdi. Dastlabki ikki kitobi asosidagi filmga ssenariy muallifi bo'lgan Rouling so'nggi ikki kitobining filmiga produserlik qildi.

Bolaligidan singlisi Diana uchun ertak va hikoyalar to'qishdan zavq olgan Joanna Roulingga Garri Potter degan bolakay haqida yozish g'oyasi 1990-yil Manchester shahridan Londonga poyezdda ketayotganida paydo bo'ldi. Bungacha u Xalqaro amnistiya tashkilotida ilmiy xodim, tarjimon va kotiba bo'lib ishlar edi. Keyingi yetti yil oralig'ida yozuvchi onasining vafot etishi, shaxsiy hayotdagi omadsizliklar, qashshoqlikda hayot kechirish ham uning ijodiy yo'liga to'siq bo'la olmadi. "Garri Potter va afsonaviy tosh" nomli birinchi sehrli-fantastik va sarguzashtlarga boy romanini 1997-yilda nashr qildirdi. Keyinchalik, turkumni davom ettirib, romanlar sonini yettitaga yetkazdi. Avvalgi romanlariga qo'shimchalar kiritdi. Shundan so'ng u go'yo turkumga nuqta qo'ydi va e'tiborini detektiv janrga qaratdi. Sobiq politsiyachi, izquvar detektiv Kormoran Strayk haqida romanlar turkumini yaratdi. Ularga Robert Gelbreyt taxallusini qo'ydi. Bu turkumni ham yettitaga yetkazib nuqta qo'ydi. O'tgan besh yil uning qashshoqlikdan multimillionerga aylanish davri bo'ldi. Hatto 2019-yil "Forbes" jurnali ma'lumotiga ko'ra u eng ko'p

maosh oluvchi yozuvchilar ro'yxatida birinchi o'rinni egalladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METOD (ЛИТЕРАТУРА И МЕТОД / MATERIALS AND METHODS). 2016-yilda u yana Garri Potter mavzusiga murojaat qildi va sakkizinchi kitobi "Garri Potter va la'natlangan bola" romanini e'lon qildi. Bolalikdan o'zining fantastik olamida yashagan yozuvchi Garri Potter turkumidagi asarlarda magik realizmning chegarasiz sarhadga egaligini namoyish qildi. Jahon mifologiyasini chuqur bilgan adiba mifopoetik kuchdan ruhlanib magik olamning sirli-sehrli olamiga kitobxonni dadil olib kirdi. Garri Potterga oid sarguzashtlar adibaning keng dunyoqarashi, chuqur bilimga egaligi, ko'plab fanlar – astronomiya, astrologiya, meteorologiya, mineralogiya, gerbologiya, zoologiya, biologiya, taomshunoslik, qurolsozlik, musiqashunoslik, tibbiyot, numerologiyaga oid tushunchalar, Yevropa xalqlariga xos realiyalar, yozuvchining Angliya, umuman, Yevropa tarixi, folklori va ayniqsa, mifologiyasini chuqur bilishi va bu bilimlarning qahramonlar hayotiga tatbiq qilinishi tufayli asar yanada jozibali tus oldi. Yozuvchi shuuri bilan kashf etilgan real hayotga yondosh parallel olamda kechuvchi voqealar, magik olamning rivojlanish qonuniyatlari, ularning dunyoni anglashdagi o'ziga xos bilish yo'sini, "Xogvars" sehrli maktabidagi numerologiya (*sehrli sonlarning tirik organizmlar, shuningdek, insonlar hayotidagi o'rni va ta'sirini o'rganadigan fan. Bu fan ko'proq mistik fantastika sohasida qo'llaniladi*), xiromantiya (*kaftdagi chiziqlarga qarab fol ochishdan iborat folbinlik*), bashorat kabi fanlar, sehrli buyumlar – saralovchi shlyapa, supurgi, tayoqcha, koptokchalar bilan o'ynaladigan kvidish kabi o'yinlar, qaqnus, uy elflari (*Skandinaviya afsonalarida arvoq, pari kabi afsonaviy maxluq. Nemis afsonalarida sehrqar xalq. Ularni "alb" deb ham yuritishgan. Elflar insonga do'stona munosabatda bo'ladigan, go'zal maxluqlar, o'rmon ruhlari sifatida tasvirlangan*), troll (*skandinaviya afsonalarida tilga olingan toshga o'xshash, tog' ruhlari. Odatda yer osti saroylarida*

yashaydigan, bahaybatligi va jodugarligi bilan mahalliy aholiga qoʻrquv soladigan maxluq), kentavr (bosh qismi odamga, tanasi otga oʻxshash maxluq), griffin (belidan pastki qismi va orqa ikki oyogʻi sherga, belidan yuqori qismi, boshi va oldingi ikki oyogʻi burgutga oʻxshash ikki qanotli afsonaviy maxluq), poltergeyst (rivoyatlarga qaraganda, shovqin-suron, idish-tovoqlarni sindirish bilan oʻzining kelganligini bildiradigan sirli arvoh), goblinlar (yer osti gʻorlarida yashvchi va quyosh nuridan qoʻrqadigan, qisman inson tanasiga oʻxshash tanaga ega boʻlgan afsonaviy maxluqlar), boggart (odamlar yashaydigan uyda yashovchi mifologik qahramon; uy odamlari), ximera (yunon afsonalaridagi sher boshli, echki tanali, ilon quyruqli echkisimon maxluq, ajdarho ayol) kabi mifologik qahramonlar ishtirokiga boy boʻlgan sarguzashtlar, boyqush, mushuk va kalamush kabi hayvonlarning sehrli ishlarga masʼulligi, turli portretlarning ochqich vazifasini bajarishi, potretlardagi odamlarning insonlarday gapira olishi, ularning turli oʻrinlarga koʻchib yurishi, arvohlar olamining odamlar bilan birga yashayverishi kabi ajabtovur hodisalar bolalar adabiyotida magik realizm yoʻnalishidagi asarlarning rivojiga jiddiy taʼsir koʻrsatishi shubhasiz.

MUHOKAMA (ОБСУЖДЕНИЕ/ DISCUSSION). Yozuvchi Garri Potter haqidagi birinchi romanini “Garri Potter va afsonaviy tosh” deb nomladi. Asarda Garri Potterni magllar (sehrgar boʻlmagan odamlar) orasidagi ayanchli hayoti, sehrli Xogvars maktabiga kelish sabablari, maktabning “Griffindor”, “Xufflpuf”, “Ravenklo”, “Slizerin” kabi fakultetlarining tarixi, doʻstlari Ron Uesli va Germiona Grenjerlar bilan tanishuvi, maktab direktori Albus Dambldor, maktab va kirish taʼqiqlangan oʻrmon qorovuli Rubeus Xagrid kabi xayrixoh odamlar orasidagi hayoti, nihoyat, afsonaviy toshning sehrli sirini kashf etish, shu asnodda oʻziga azaliy raqib deb bilgan “Oʻzing-Bilasan-Kim” nomi bilan ataluvchi lord Voldemort bilan uchrashuv sahnalari haqidagi qiziqarli sarguzashtlar bayon qilingan. Maktabdagi professorlar – Minerva Makgonagall, Kvirrel, Sarsabil xonim, Severus Snegg kabi oʻz sohasining mutaxassislaridan taʼlim olish barobarida ularning

Voldemort va Garriga boʻlgan munosabatlari ham roman davomida ochilib boradi. Sarguzasht sardori Garri oʻzining noyob iqtidorini yaxshilik va yomonlik oʻrtasidagi kurashda namoyish qiladi. Shu tariqa u oʻzini va boshqalarni kashf etadi.

Oʻzining oʻsmirlik hayoti haqida muallif u davr hayotining eng dahshatli onlari ekanligini qayd etgan edi. Mashaqqatli oilaviy hayot, onasining xastaligi va otasining shafqatsiz munosabati bilan bogʻliq kechinmalar, keyinroq, Garri bilan bogʻliq oilaviy hayotga singdirib yuborildi. Farzand tarbiyasida ota va onaning oʻrni, koʻpincha bolalarda bolalikdan qolgan ruhiy jarohatlar ularning keyingi hayotida salbiy asoratlar qoldirishi haqidagi hayotiy kuzatishlarini muallif Garri, Voldemort, Sirius kabi qahramonlar hayoti orqali tasvirlab berdi. Tabiiyki, bu tasvirlardagi ruhiy ogʻriqlarni adiba oʻz boshidan oʻtkazgan edi. Germinona Grenjer obrazida oʻzini – har narsaga qiziquvchan, bilimdon qiz Roulingning oʻn bir yoshidagi hayotini aks ettirgan edi. Agar siz roman asosida olingan filmni koʻrgan boʻlsangiz, kitobni ham eʼtibor bilan oʻqishingizni tavsiya qilamiz. Zero, kitobdagi koʻp voqealar filmda aks etmaganligiga oʻzingiz ham guvoh boʻlasiz. Shuningdek, kitobdan paydo boʻlgan tasavvurlaringiz kinodagiday emas, u sizgagina bogʻliq tasavvur sifatida xotirangizda uzoq saqlanadi, oʻzining ikkinchi hayotini yashashda davom etadi.

Garri Potterga oid ikkinchi kitob “Garri Potter va maxfiy xona” deb nomlangan. Asarda “Xogvars” maktabining paydo boʻlishi, unga tamal toshi qoʻygan odamlar va ularning taqdiri, “Xogvars” asoschilaridan biri Salazar Slizerin tomonidan yaratilgan maxfiy xona va u bilan bogʻliq sarguzashtlarga oʻrin berilgan. Slizerin kamdan kam odamga nasib qiladigan serpentargo tilini biluvchi, yaʼni ilonzabon odam boʻlib, bu maxfiy xona ham uning haqiqiy vorisi tomonidagina kashf etilishi mumkin edi. Amalda Slizerinning haqiqiy vorisi Tom Morvelon Riddl – hammaga qoʻrquv solgan Lord Voldemort va Garri Pottergina ushbu maxfiy xonaning sirini kashf etishga muvaffaq boʻlishadi. Asarda turli sarguzashtlar – Garrining uchar mashinadagi ajabtovur sayohatlari, kundalikka yashiringan sirli kuch va uning Garri tomonidan fosh

etilishi, ulkan o'rgimchaklar sirining ochilishi, nihoyat, maxfiy xonani qo'riqlab yotgan ulkan ilonning mahv etilishi-yu, Tom Riddlning g'oyib bo'lishi kabi lavhalar o'quvchini yozuvchi taxayyulidagi olamni anglashga yordam beradi.

NATIJALAR (РЕЗУЛЬТАТЫ / RESULTS). Joanna Rouling ko'plab hayotiy faktlar va detallardan asarda unumli foydalangan, hatto Ueslilar oilasiga tegishli uchar mashinaning ham hayotiy asosi mavjud edi. Bu mashina yozuvchining bolalikdagi do'sti Shon Xarrisga tegishli "Ford Angliya" avtomobiliga juda o'xshar, Shon Xarrisning portreti ham Ron Uisliga ko'chirilgan edi. Joan to'rt yoshga yetganida oilasi qo'shni qishloqqa ko'chib o'tadi. Qishloq maktabidagi direktor Alfred Dan keyinchalik Garri Potter romanidagi "Xogvars" maktabining direktori Albus Dambldor obrazi uchun prototip vazifasini o'taydi. Albus Dambldor qiyofasida bag'rikeng rahbar shaxs ma'naviyati aks etgan.

Kitobdan kitobga o'tgan sari yangi qahramonlar paydo bo'laveradi. Muallifning chegara bilmas fantastik olamida har bir personajning paydo bo'lishi markaziy obrazning superqahramonligiga xizmat qildiriladi. Uy xizmatkori – elf Dobbi, maqtanchoq va shuhratparast professor Sverkarol Charuald, yig'loqi arvoh qiz Mirtl, o'lgan kunining besh yuz yilligini nishonlayotgan "Deyarli Boshsiz Nik" kabi yangi personajlar Garrining navbatdagi sarguzashtlari uchun xizmat qiladi. Personajlarning hayotiy tajribasidan o'tkazilgan "Kishi mashhurlikning mazasini bir bor totib ko'rgach, ko'ngli yana va yana qo'msayveradi", "Dongdor kishiga baho uning gap-so'ziga emas, ko'rsatgan karomatiga qarab beriladi", "Har qanday rivoyat muayyan dalillar orasida vujudga keladi", "Kishi o'zining kuchli tomonini bilishi va uni hayotda mohirona qo'llay olishi lozim" kabi fikrlar muallifning kuzatishlari asosida paydo bo'lgan hikmatlar bo'lib jaranglaydi.

Turkumning uchinchi kitobi "Garri Potter va Azkaban mahbusi" deb nomlangan. Bu qismda Garrining cho'qintirgan otasi, Potterlar oilasining do'sti Sirius Blek va sehrgarlar olamidagi mudhish qamoqxona – Azkaban haqida bayon etiladi. Romanda tungi ritsar avtobusi, kimning qayerda

ekanligidan xabar beruvchi xarita kabi sehrli detallar asar voqealarining yanada qiziqarli bo'lishini ta'minlagan. Asarda kishi ruhiyatini taftish qiluvchi mifologik qahramon dementor obrazi bilan tanishamiz. Dementor insonlar qalbiga qo'rquv va dahshat solib turadigan afsonaviy, ko'zga ko'rinmas maxluq. Bu maxluqlar, odatda, insonlarning mudhish xotiralaridan yuzaga kelgan. Asarda bularni haydash uchun quvnoq xotiralardan foydalanish tavsiya qilingan. Muallif ayni uchinchi kitobni yozish jarayonida qattiq depressiyani boshidan o'tkazgan. Turmush o'rtog'idan olingan ruhiy zarbalar, kelajakka bo'lgan ishonchsizlik, qo'rquv, mudhish xotiralar iskanjasini kuchli iroda tufayli yengib o'tgan adiba asarga demontor obrazini olib kirdi. Bu qaysidir ma'noda yozuvchining ruhiy va ijodiy muvaffaqiyati edi.

Asarda uchraydigan magl (sehrgar bo'lmagan oddiy odamlar), shvax (sehrgarlar oilasiga mansub sehr qobiliyati bo'lmagan insonlar), animag (odamdan hayvonga va hayvondan odamga aylana olish sehr-jodusini egallagan sehrgar) kabi atamalar esa sizni o'zga olamda sayohat qilayotganiningzni yodingizga solib turadi.

Turkumning yana bir romani "Garri Potter va Olov kubogi" deb atalgan. Bu qismda Angliyaning "Xogvars" sehrgarlik maktabi kabi Yevropaning yana ikkita sehrgarlik maktabi – Irlandiyaning "Belstek" va Bolgariyaning "Durmshtang" maktablari bilan uch sehrgar bellashuvi haqida bayon etiladi. Uch sehrgar bellashuvini tanlab beruvchi olov kubogi "Xogvars"dan Sedrik Diggori, "Durmshtang"dan Viktor Krim, "Belstek"dan Flyor Delakyorni tanlab bergan kubok, kutilmaganda, to'rtinchi ishtirokchi Garri Potterni ham tanlov ishtirokchisiga aylantiradi. Jarayondan mutlaqo bexabar bo'lgan Garri noiloj kurashga kirishadi. Bellashuv jarayonida yuzaga kelgan vaziyatlar, insonning ekstremal holatdagi asl qiyofasiga oid voqeliklarni o'qir ekansiz, insoniyatga xos fe'l-atvor u qaysi olamda bo'lmasin, o'zini fosh qilaverishining guvohiga aylanisiz.

Beshinchi kitob "Garri Potter va Qagnus ordeni" deb atalgan. Romanda uyushgan jinoyatchilik va uning fosh etilishi, Voldemortga qarshi Albus Dambldor tarafidan tashkil etilgan

Qaqnus ordeni va uning faoliyatiga oid sarguzashtlar bayon etilgan. Bu kitobda avvalgilarida mavjud bo'lmagan gigant odamlar, har kimning ko'ziga tashlanavermaydigan testral (*romanda aytilishicha, bu hayvon birovning o'limini ko'rgan odamgagina ko'rinadi*) singari hayvonlar haqida ham ma'lumot berib o'tiladi. Romanda har qanday sehr-jodu asl insoniylikning oldida hech qanday kuchga ega emasligi, ilm-fan har qanday sehrdan ustun ekanligi ham bot-bot uqtirib o'tiladiki, asar faqatgina taxayyulning cheksiz imkoniyatlarini badiiyatga muhrlagan asar ekanligini har doim o'quvchi his qilib turadi. Insoniyatga xos yovuzlik kuchlarining Voldemort obrazida jam bo'lgani, kitobda yaxshilik va yomonlik o'rtasidagi kurashning u yoki bu darajada aks etishi, kurashlar ichida insonning toblanib borishi va nihoyat, chin insonlik maqomiga erishishi asarning bosh g'oyasi hisoblanadi. Bu g'oya asarning keyingi qismlari "Garri Potter va zoti past shahzoda", "Garri Potter va ajal tuhfalari" kitoblarida davom ettirilgan.

Romanning "Garri Potter va zoti past Shahzoda" deb atalgan oltinchi kitobida asar markaziga zoti past Shahzoda – Severus Snegg obrazi ko'tariladi. Bu qism Garrining sehrli damlamalar va afsun o'qish bobidagi mahoratiga sabab bo'lgan kitob hamda Voldemortning ruhdonlari, ya'ni o'z ruhini yetti bo'lakka parchalab turli jismlarga yashirganligining sirini ochishga bag'ishlangan. Muallif romanlar silsilasi davomida mashhur sehrarlar hayotidagi ijtimoiy tengsizlik ular fojiasiga sabab bo'lgani haqida fikr yuritir ekan, o'zi ham mazkur romanlarni yozayotganda ana shunday tengsizlikdan azob chekkani, avval otasi, so'ngra turmush o'rtog'ining zulmidan orttirgan kuchli ruhiy iztiroblardan Potter haqidagi sarguzashtlarni yozish orqali xalos bo'lganini biograflari bergan ma'lumotlardan bilish mumkin bo'ladi. Ijodda kechadigan bunday hodisa katarsis hodisasi nomi bilan mashhur. U odamning ruhiy va ma'naviy poklanishini bildiradi. Albatta, bu atama dastavval Arastu asarlarida tragik asar qahramonlariga nisbatan qo'llangan bo'lsa ham, Garri Potter haqidagi romanlarning yaratilishi bilan J.Roulingning kuchli dramatik iztiroblardan xalos bo'la borganligi katarsis hodisasiga misol bo'ladi.

Romanda otalar va bolalar, o'smirlar orasidagi o'zaro hurmat va qadriyat kabi insoniy va ijtimoiy muammolarga daxl qilingani bejiz emas. Bolalikda olingan ruhiy jarohatlarning cheksiz asoratlar qoldirishi Voldemort, Sirius, Xagrid, Snegg va albatta, Garri taqdiriga soya tashlaydi. Muallif bu kechinmalarni boshidan o'tkazgan inson sifatida kitobxonni oilaviy muhitda insonga e'tiborli bo'lishga undaydi.

Turkumning yettinchi kitobi "Garri Potter va ajal tuhfalari" deb nomlanib, asardagi markaziy obrazlardan biri, yovuz sehrar Lord Voldemortning halokati sabablari ochib berilgan. Voldemortning ruhdonlarini topib ularni zararsizlantirgan Garri oldida Ajal tuhfalarini topishdek majburiyatni ham sharaf bilan uddalaydi. Uch aka-uka haqidagi ertakda tilga olingan sehrli buyumlar, ya'ni ajal tuhfalari aslida mavjud bo'lib, dunyo sehrarlari bu buyumlar ilinjida sarson kezgan edilar. Ammo mazkur buyumlarga egalik qilish hissi ularni sohiblik qilishga imkon bermagan. O'zgalardan farq qilib, bu buyumlarga egalik qilgan Garri dunyoni yovuzlikdan qutqaradi. Romanda Albus Dambldorning sehrarlar olami, Garri hayotidagi muhim o'rinlari ham aytib o'tiladiki, bu o'z-o'zidan Garri va Dambldor munosabatlarini oydinlashtirib beradi.

Ayrim obrazlar bilan kitobxon dastlabki romanlarda tanishsa ham, aslida ularning qandayligi xususida aniq ma'lumot berilmaydi. Bosh qahramon kabi kitobxonga ham shu obrazning aslida kim ekanligi sirliligicha qolaveradi. Faqatgina yakunda bu obraz haqida mufassal taassurotga ega bo'lish mumkin. Shunday qahramonlardan biri Severus Snegg obrazidir. Garri Potter taqdiriga bevosita bog'liq bo'lgan bu obraz sirdan qaraganda kitobxonda noxush taassurot qoldiradi. Ammo pirovardida u Garrining hayotini saqlab qolish uchun o'zini shunday tutishga majbur bo'lganligi, nihoyat, Garri o'g'liga nima uchun Albus Severus deya ikki nomdor sehrarning ismini qo'yganligi sababi ham oydinlashadi. Sir saqlash usuli bilan kechgan Snegg va Garri o'rtasidagi qizg'in mubohasalar, voqealar rivojining shiddatli tus olishi Joanna Roulingning badiiy muvaffaqiyatlaridan ekanligi ayon bo'ladi. Romanlar turkumidagi voqea-hodisalar qanchalik

sirli va sehrli tus olmasin, inson aqli va mehnati, bilimi va salohiyati tufayli qadr topishi, shu jihati bilan har qanday magik olamni mahv eta olishi, do'stlik va sadoqatning buyuk qudrati Garri, Ron va Germiona obrazlari misolida badiiy tadqiq qilingan. Yozuvchi ezgulik hamisha yovuzlik ustidan g'olib bo'lishi, bu esa birdan bir adolat yo'li ekanligi g'oyasini asardagi turli taqdiralar asosida tasvirladi. Roman faqatgina magik va mistik kuchning personajlar hayotiga ta'sir ko'rsatishi haqidagi sarguzashtlar bayonidan iborat emas, unda inson irodasining mislsiz qudrati qanday buyuk kashfiyotlar qilishi mumkinligi Garri va uning do'stlari misolida talqin qilingan. Romanni o'qir ekansiz, ertaklar, sevgi-muhabbat, sadoqat, poklik kabi tushunchalar Voldemortga yot bo'lgani uchun mahv bo'lganini tushunib yetasiz.

XULOSA (ЗАКЛЮЧЕНИЕ / CONCLUSION). Dunyoni o'ziga rom qilgan romanlar turkumi podpolkovnik Shokir Dolimov tomonidan o'zbek tiliga o'girilgan. Asar asosida olingan filmlar kitobni boricha aks ettira olmaydi. Uni, avvalo, bolalari iltimosiga ko'ra tarjima qilishni boshlagan havaskor tarjimon "Shanba va yakshanba kunlarini farzandlar iltimosining ijrosiga sarf etdim. Dastlabki boblar tarjimasini eshitgan bola juda zavqlandi. Tabiiyki, boshqa "potterman"larga, ya'ni o'z sinfdoshlariga asar borasidagi batafsil bilimi bilan maqtandi. Sinfdoshlari esa undan tarjima matnini qog'ozga bosib kelishini iltimos qilishdi", – deb yozadi. Shu tariqa roman qismlari 2010–2017-yillarda tarjima qilib bo'linadi. Tarjimalardagi ayrim uslubiy saktaliklarga qaramay, o'zbek kitobxonini xorijning bestseller asari bilan tanishtirishdek ishga xayrixoh bo'lgan mutarjim tahsinga loyiq ish qilgan. Agar asar so'z zargarlari bo'lmish ijodkorlar tomonidan tarjima qilinganida asarning badiiy jilosi o'zgacha tovlangan bo'lar edi. Romanda insonning odam va olamga munosabatining Yevropacha talqinlariga duch kelamiz. Masalan, maktab direktoridan tortib oddiy xizmatchigacha Garriga xayrixoh odamlar (Ueslilar oilasidan tashqari)ning yolg'izlikda kechgan hayoti G'arbnig odamlari

qismatiga xos umumiylikdan darak beradi. Shu ma'noda asardagi ko'plab personajlarning faqatgina faoliyat kishisi sifatida tasvirlanishi bu Yevropaning XXI asrdagi qiyofasiga tortilgan chiziqli deb qabul qilish mumkin. Shunga qaramay, boshdan oxir fantastik taxayyul asosiga qurilgan voqelik real hayotning moddiy manfaatlariga tamoman bog'lanib qolgan bugunning odamlari uchun ma'naviy-ruhiy halovat berishini ta'kidlash lozim.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Jahon bolalar adabiyoti. Angliya. Tuzuvchi va tarjimon Miraziz A'zam. – Toshkent, G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2016. –108 b.
2. Rouling J.K. Garri Potter va afsonaviy tosh. Ruschadan Sh.Dolimov tarjimasini. – Toshkent: Zukko kitobxon, 2021. – 368 b.
3. Rouling J.K. Garri Potter va maxfiy xona. 1-kitob. Ruschadan Sh.Dolimov tarjimasini. – Toshkent, Zukko kitobxon, 2021. – 400 b.
4. Rouling J.K. Garri Potter va afsonaviy tosh. 2-kitob. Ruschadan Sh.Dolimov tarjimasini. – Toshkent, Zukko kitobxon, 2021. – 368 b.
5. Rouling J.K. Garri Potter va Azkaban mahbusi. 3-kitob. Ruschadan Sh.Dolimov tarjimasini. – Toshkent, Navro'z, 2019. – 432 b.
6. Rouling J.K. Garri Potter va Olov kubogi. 4-kitob. Ruschadan Sh.Dolimov tarjimasini. – Toshkent, Kamalak-Press, 2019. – 720 b.
7. Rouling J.K. Garri Potter va Qaqnus ordeni. 5-kitob. Ruschadan Sh.Dolimov tarjimasini. – Toshkent, Ilm-ziyo-zakovat, 2019. – 432 b.
8. Rouling J.K. Garri Potter va zoti past shahzoda. 6-kitob. Ruschadan Sh.Dolimov tarjimasini. – Toshkent, Ilm-ziyo-zakovat, 2020. – 608 b.
9. Rouling J.K. Garri Potter va ajal tuhfalari. 7-kitob. Ruschadan Sh.Dolimov tarjimasini. – Toshkent, Ilm-ziyo-zakovat, 2020. – 704 b.
10. Зарубежная детская литература для специальности 1-01 01 01. Дошкольное образование: учебно-методический комплекс по учебной дисциплине / сост. О.И.Пушкина. – Витебск, ВГУ имени П.М.Машерова, 2022. – 71 с.
11. <https://qomus.info/encyclopedia/>